

ALESSANDRO

BARICCO

MLADÁ

NEVESTA

MLADÁ
NEVESTA

Alessandro Baricco

MLADÁ NEVESTA

Z taliančiny preložila
MÁRIA ŠTEFÁNKOVÁ

slovar

Copyright © Alessandro Baricco 2015
All rights reserved.
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,
Bratislava 2016
Translation © Mária Štefánková 2016

ISBN 978-80-556-2195-1

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami, ani elektronickými, ani mechanickými a ani vo forme fotokópií, nahrávok, ani prostredníctvom súčasného a ani budúceho informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

*Samuelovi, Sebastianovi a Barbare.
Ďakujem.*

Schodíkov je tridsaťšesť, kamenných, a starec po nich stúpa pomaly, obozretne, takmer akoby ich zbieral po jednom a tlačil na prvé poschodie: on pastier, ony krotké zvieratá. Volá sa Modesto. Skromný. V tomto dome slúži už päťdesiatdeväť rokov, je teda jeho rehoľníkom.

Vyjde na posledný schodík a zastaví sa pred širokou chodbou, ktorá sa mu ako zvyčajne rozprestiera pred očami: vpravo zatvorené izby Panstva, päť; vľavo sedem okien so zatiahnutými žalúziami z lakovaného dreva.

Svitá, takmer.

Starec zastane, musí si to zrátať. Zaznamenáva rána, ktoré slávnostne začal v tomto dome, zakaždým rovnako. Pridá teda ďalšie číslo k súčtu, ktorý sa šplhá nad tisíce. Je to závrtné číslo, no neznepokojuje ho to: započat službu každý deň rovnakým ranným rituálom sa mu vidí v súlade s jeho povolaním, primerané jeho sklonom a typické pre jeho osud.

Dlaňou si prejde po vyžehlenej látke nohavíc – na bokoch, vo výške stehien –, potom nepatrne predkloní hlavu a znova vykročí. Nevšíma si dvere

izieb Panstva, no keď príde k prvému oknu, vľavo, zastaví sa a otvorí okenice. Jemnými, presnými pohybmi. Opakuje ich pri každom okne, sedem ráz. Až potom sa obráti a zhodnotí svetlo úsvitu, ktoré v lúčoch preniká cez sklo: pozná všetky jeho odtiene a z jeho intenzity vie usúdiť, aký bude deň: neraz z neho vydedukuje sľubované detaily. Keďže sa naňho spoľahnú – všetci – jeho názor je dôležitý.

Mierne pod mrakom, ľahký vánok, rozhodne sa. Tak bude.

Potom sa vracia chodbou a tentoraz sa venuje strane, ktorú dovtedy ignoroval. Otvára dvere do izieb Panstva, jednej za druhými, a nahlas oznamuje začiatok dňa vetou, ktorú zopakuje päť ráz rovnakou farbou i moduláciou hlasu.

Dobré ráno. Mierne pod mrakom, ľahký vánok.

Potom zmizne.

A neexistuje dovtedy, kým sa znova nezjaví, nezmenený, v raňajkovej jedálni.

Zvyk tohto obradného budenia, ktoré sa neskôr stalo také okázalé a dlhé, korení v dávnych udalostiach, o detailoch tu teraz radšej pomlčíme. Týka sa celého domu. Nikdy nie pred svitaním, to je striktné zakázané. Všetci čakajú na svetlo a na Modestov tanec okolo siedmich okien. Až potom sa pre nich končí trest ležania v posteli, slepoty spánku a lotérie snov. Mŕtvi, hlas starca ich budí do života.

Vtedy sa vytackajú z izieb, neprezliekajú sa, nedoprajú úľavu troškou vody očiam či rukám. S pachom snov vo vlasoch a medzi zubami do seba vrážame na chodbách, na schodoch, na prahoch izieb, objímajúc sa ako vyhnanci pri návrate z nejakej vzdialenej zeme, a neveríme, že sa nám podarilo vyviaznúť z nočného zakliatia. Rozptýlení povinným spánkom sa vraciame, aby sme znova vytvorili rodinu, a zlievame sa na prízemí vo veľkej raňajkovej jedálni ako krasová rieka, ktorá práve vyvrela na povrch, tušiac blízkosť mora. Toto robíme väčšinou so smiechom.

V skutočnosti je tým morom prestretý stôl s raňajkovými chodmi – tento výraz nikomu nikdy nenapadlo použiť v jednotnom čísle, lebo iba plurál vie obsiahnuť bohatstvo, hojnosť a nezmyselne dlhé raňajkovanie. Zjavný je tu pohanský význam vdakyvzdania – za to, že sme vyviazli z pohromy, zo spánku. Nad všetkým bdie nebadateľné kĺzanie Modesta a dvoch komorníkov. Je bežný deň, ani pôst, ani sviatok, prestretý stôl ponúka svetlé i tmavé toasty, hoblíky masla uložené na striebre, marmeládu z deviatich druhov ovocia, gaštanový med, osem druhov pečiva, vrcholom je nenapodobiteľný croissant, štyri rôznofarebné torty, misku so šľahačkou, sezónne ovocie vždy nakrájané na presné symetrické kúsky, podnos so vzácnym exotickým ovocím, čerstvé vajička uvarené na mäkko, na hniličku i na tvrdo, čerstvé syry plus jeden anglický syr Stilton, tenučké plátky domáceho prosciutta od gazdu, kocky mortadelly, hovädzí vývar, ovocie

varené v červenom víne, kukuričné keksy, anízové pastilky na trávenie, čerešne v marcipáne, orieškovú zmrzlinu, kanvicu horúcej čokolády, švajčiarske pralinky, pelendrek, arašidy, mlieko, kávu.

Čaj je neochutený, pre chorých kamilkový.

Hádam je už jasné, že jedlo, ktoré väčšina ľudí pokladá za rýchly štart do dňa, prebieha v tomto dome ako komplexná a nekonečná procedúra. Zaužívaný zvyk ich drží pri stole celé hodiny, až prekročia hranicu času podávania obeda, ktorý sa v podstate v tomto dome nikdy nestihne uvariť, je to akási talianska imitácia toho najhonosnejšieho *bruncha*. Niektorí len jednotlivo podchvíľou vstanú a potom sa opäť zjavia pri stole čiastočne oblečení či umytí – s vyprázdnenými mechúrmí. Ale to sú sotva postrehnutelné detaily. Pretože okolo veľkého stola, to treba zdôrazniť, sa stretávajú denné návštevy, príbuzní, známi, žiadatelia, zásobovatelia, miestne authority, muži i ženy z radov cirkvi: každý má na to nejaký dôvod. Rodina si zaužívala prijímať ich tam, v prívalovom prúde raňajok, formou predstieranej neformálnosti, ktorú by nikto, ani oni sami, nevedeli rozlíšiť od vrcholu arogancie, akou je prijímanie návštev v pyžame. Čerstvosť masla a dokonalé chrumkavé koláčiky však robia svoje. Mnohí sem chodia už len na štedro ponúkané, vychladené šampanské.

Preto nezriedka vidieť okolo raňajkového stola desiatky ľudí súčasne, hoci rodinu tvoria len piati, respektíve štyria, lebo Syn je teraz na Ostrove.

Otec, Matka, Dcéra, Strýko.

Momentálne v zahraničí, na Ostrove, Syn.

Napokon sa okolo tretej popoludní utiahnu do svojich izieb a o pol hodiny z nich vychádzajú úžasne elegantní a osviežení, ako všetci priznávajú. Popoludňajšie hodiny zvykneme zasväcovať obchodným záležitosťiam – fabrike, pozemkom, domu. Na súmraku osamelá činnosť – medituje sa, vymýšľa, modlí – alebo zdvorilostné návštevy. Večera je neskorá a striedma, jedáva sa málo a neokázalo: už sa schyľuje pod krídla noci, preto sa ju snažíme odbaviť ako nejakú zbytočnú príkrasu. Bez pozdravu sa rozchádzame a oddáme sa anonymným hlbínám spánku, každý po svojom.

Hovorí sa, že v našej rodine už stotrinásť rokov všetci zomierajú v noci.

Toto vysvetľuje všetko.

Hlavnou témou toho rána bola užitočnosť morských kúpeľov, voči ktorým Monsignore, napchávajúc sa šlaháčkou, prechovával istú zdržanlivosť. Tušil v nich akési morálne úskalie, no neodvážil sa definovať ho presne.

Otec, dobrosrdečný a v prípade potreby silný muž, sa ho snažil upriamiť na túto otázku.

Budte taký láskavý, Monsignore, pripomeňte mi, kde presne sa o tom píše v evanjeliu.

Vyhýbavú odpoveď prerušil zvonček pri vcho-
de, ktorému nikto nevenoval najmenšiu pozornosť,

keďže nepochybne šlo o ďalšiu bohviekoľkú návštevu.

To bola Modestova starosť. On aj skutočne otvoril a ocitol sa pred Mladou nevestou.

V ten deň ju nečakali, alebo možno aj áno, ale zabudli na to.

Som Mladá nevesta, povedala som.

Vy, podotkol Modesto. Potom sa prekvapene poobzeral, lebo nebolo rozumné, že som prišla sama, lenže široko-dáľecko nebolo ani živej duše.

Vysadili ma na začiatku aleje, povedala som, chcela som si v pokoji zrátať kroky. A položila som kufor na zem.

Mala som, ako bolo dojednané, osemnásť rokov.

Celkom iste by som nemala zábrany ukázať sa na pláži nahá – medzitým vykladala Matka –, keďže som vždy akosi inklinovala k horám (mnohé z jej výrokov boli jednoducho záhadné). Mohla by som vymenovať aspoň desiatku ľudí, pokračovala, ktorých som videla nahých, a nehovorím o deťoch či zomierajúcich starcoch, s ktorými hlboko súcitím, hoci...

Zarazila sa, keď Mladá nevesta vošla do jedálne, a nielen preto, lebo Mladá nevesta vošla do jedálne, ale preto, že ju uviedol Modestov znepokojujúci záchvat kašľa. Možno som nespomínal, že za päťdesiatdeväť rokov služby si stavec vypracoval laryngálny spôsob komunikácie, ktorý celá rodina vedela rozlúštiť, akoby to bolo nejaké klinové písmo. Nenásilné, bez slov, zakašľanie – alebo zriedkavo aj dve, čo najvýraznejšie – sprevádzalo jeho gestá ako

prípona, objasňujúca jeho význam. Tak napríklad pri stole nepodával ani jediný chod bez objasnenia hrtanovou príklopkou, ktorou vyjadril svoj výsostne osobný názor. Za mimoriadnych okolností voviedol Mladú nevestu sotva naznačeným, vzdialeným sipotom. Značilo to, ako vedeli všetci, veľmi vysoký stupeň ostražitosti, a z tohto dôvodu sa matka zarazila, čo nebolo bežné, hoci ohlásenie príchodu hostá za normálnej situácie nebolo o nič mimoriadnejšie než naliať jej pohár vody – ktorý by potom pokojne vypila. Zarazila sa teda a obrátila sa k novopríchoďacej. Zaregistrovala jej mladučký vek a automaticky, primerane svojej spoločenskej triede, zvolala:

Pokladík!

Vonkoncom netušila, kto to je.

Potom sa v jej zvyčajne neusporiadanej mysli musela otvoriť akási štrbinka, pretože sa spýtala:

Aký je dnes mesiac?

Ktosi odpovedal Máj, pravdepodobne Lekárnik, ktorý bol pod vplyvom šampanského nezvyčajne presný.

Vtedy Matka zopakovala Pokladík!, no tentoraz si uvedomovala, čo hovorí.

Neuveriteľné, ako tento rok rýchlo prišiel máj, pomyslela si.

Mladá nevesta sa mierne uklonila.

Zabudli na ňu, to je všetko. Všetko bolo dohodnuté, ale už tak dávno, že všetci zabudli, ako to pres-

ne malo byť. Vôbec to nemalo znamenať, že by boli zmenili názor: v každom prípade by to bolo priveľmi namáhavé. Ak sa v tom dome o niečom rozhodlo, už sa to nikdy nemenilo, lebo emóciami sa evidentne šetrilo. Čas jednoducho bežal rýchlosťou, ktorú nepotrebovali registrovať, a zrazu Mladá nevesta bola tam, pravdepodobne aby urobila to, čo sa kedysi dávno dohodlo, s oficiálnym súhlasom všetkých: mala si vziať Syna.

Bolo trápne priznať, že Syn tam, fakticky vzaté, nie je.

Nikto však necítil potrebu pozastaviť sa nad týmto detailom, a tak sme bez váhania vytvorili radosný, všeobecne nadšený privítací zbor, rozlične podfarbený prekvapením, úľavou a vďačnosťou: to posledné za to, že život si bežal po svojom, zjavne ľahostajný k ľudskej roztržitosti.

Keďže som už začal rozprávať tento príbeh (a to napriek znepokojujúcej sérii životných udalostí, ktorá ma dostala a iste by ma odradila od niečoho podobného), nemôžem sa vyhnúť tomu, aby som vysvetlil usporiadanie faktov tak, ako si na ne pomaly, postupne spomínam, zdôrazňujúc napríklad, že Syn s Mladou nevestou sa spoznali, keď ona mala pätnásť rokov a on osemnásť, a postupne začali predstierať, že jeden v druhom našli úžasný liek na neistotu srdca a na oštaru mladosti. Teraz je predčasné vysvetľovať, ako na to prišli, ale dôležité je vedieť, že pomerne rýchlo dospeli k šťastnému záveru, že sa chcú vziať. Ich rodinám sa to

videlo nepochopiteľné, z dôvodov, ktoré možno budem môcť objasniť, keď konečne povolí zovretie tohto smútku: no Synova jedinečná osobnosť, na opis ktorej skôr či neskôr nájdem silu, a pevné odhodlanie Mladej nevesty, ktoré by som tu rád jasne predostrel, naznačovali istú opatrnosť. Dospelo sa k záveru, že bude lepšie nejako to vydržať, a pristúpilo sa k vyriešeniu niektorých technických problémov, predovšetkým išlo o nerovné spoločenské postavenie. Treba spomenúť, že Mladá nevesta bola jediná dcéra bohatého chovateľa, ktorý mal okrem nej piatich synov, zatiaľ čo Syn patrila do rodiny, ktorá tri generácie profitovala z produkcie a predaja vlny a drahých látok. Peniaze nechýbali na jednej ani na druhej strane: no nepochybne to boli peniaze rôzneho druhu, jedny pochádzali z tkáčskych stavov a starobylej elegancie, druhé z hnoja a otročiny predkov. Celá záležitosť chvíľu pokojne a nerozhodne vegetovala na zelenej lúke, no potom ju ako príval strhlo otcovo slávnostné vyhlásenie, že sobáš medzi agrárnym a priemyselným bohatstvom predstavuje prirodzený vývoj podnikateľského Severu, naznačujúc jasnú cestu pre transformáciu celej Krajiny. Z toho vyvodil nutnosť prekonať sociálne schematizmy, ktoré už patrili minulosti. Keďže problém sformuloval týmito presnými termínmi, okoreniac ich sekvenciu niekoľkými umelecky vsunutými nádkami, jeho argumentácia sa všetkým videla presvedčivá, lebo to bola zmes bezchybnej rationa-

lity a nefalšovaného inštinktu. Akurát sme sa len rozhodli počkať, kým Mladá nevesta bude trochu menej mladá: bolo žiaduce vyhnúť sa možným porovnaniam takéhoto manželstva z rozumu s istými sedliackymi zväzkami, náhlivými a trochu animálnymi. Čakať, kým sa dospeje k najvýhodnejším podmienkam, sa nám videlo ako osvedčenie najvyššieho morálneho postoja. Miestny klérus to bez otáľania schválil, zabudnúť na výčitky.

Takže sa mali brať.

Som už teda tu a dnes večer v sebe cítim akúsi nelogickú ľahkosť, možno spôsobenú tmenými svetlami tejto miestnosti, čo mi požičali, a cítim potrebu dodať niečo v súvislosti s tým, čo sa stalo krátko po ohlásení zásnub, z iniciatívy, a to je prekvapujúce, otca Mladej nevesty. Bol to mlčanlivý muž, možno aj dobrý, svojím spôsobom, ale i náladový a nevypočítateľný, akoby prílišná blízkosť s hospodárskymi zvieratami naňho preniesla povahovú črtu neškodnej nepredvídateľnosti. Jedného dňa stroho oznámil, že sa rozhodol pokúsiť zveľadiť svoje obchody emigráciou do Argentíny, dobyť pasienky a trhy, o ktorých si počas hnusných, posratých, hmlistých večerov naštudoval každú detail. Ľudia, ktorí ho poznali, mierne zmätene konštatovali, že podobné odhodlanie sa mohlo udiť aj v dôsledku vychladnutej manželskej posteľe, možno to bola istá ilúzia oneskorenej mladosti, pravdepodobne infantilné očakávanie nekonečných obzorov. Preplával oceán s tromi synmi,

z nevyhnutnosti, a s Mladou nevestou, pre útechu. Manželku a ostatných synov nechal strážiť svoje pozemky s príslubom, že tam za ním prídu, ak sa veci pohnú správnym smerom, a to v podstate potom aj dodržal, po roku dokonca predal všetky svoje majetky vo vlasti a stavil všetko na hráčsky stôl pampy. No ešte pred odchodom navštívil Synovho Otca a na svoju česť mu potvrdil, že Mladá nevesta sa dostaví presne na svoje osemnásť narodeniny, aby naplnila manželský sľub. Obaja muži si stisli ruky, čo sa v tých končinách pokladalo za posvätné gesto.

Čo sa týka snúbencov, rozlúčili sa navonok pokojní a vnútri zmätení: musím priznať, že mali všetky dôvody na jedno aj na druhé.

Keď poľnohospodári odplávali, Otec strávil niekoľko dní v preňho netypickom mlčaní, zanedbávajúc obyčaje a zvyklosti, ktoré inokedy pokladal na neodmysliteľné. Niektoré z jeho nezabudnuteľných rozhodnutí sa zrodili v podobnom pomnutí zmyslov a celá Rodina už rezignovala na veľké novinky, keď sa Otec vyjadril stručne, ale veľmi jasne. Povedal, že každý má svoju Argentínu a že pre nich, hlavných predstaviteľov odevného sektora, je takouto Argentínou Anglicko. Vlastne sa už dlhšie obzeral po nejakých fabrikách, ktoré prekvapujúcim spôsobom optimalizovali produkciu: medzi riadkami bolo cítiť závratné zisky. Treba sa tam ísť pozrieť, povedal Otec, a eventuálne niečo odkopírovať. Potom sa obrátil na Syna.

Pôjdeš ty, keď si už na poriadku, povedal, trochu predbiehajúc udalosti.

Syn teda odcestoval, aj celkom rád, s poslaním študovať anglické tajomstvá a priniesť z nich to najlepšie pre budúcu prosperitu Rodiny. Nikto nečakal, že sa vráti o pár týždňov, no potom si nikto nevšimol, že sa nevracia ani o pár mesiacov. Oni boli takí, ignorovali beh dní, pretože hodlali prežiť len jediný, dokonalý, opakovaný donekonečna: čas bol preto pre nich fenomén s nejasnými kontúrami a v ich životoch znel ako cudzí jazyk.

Syn posielal z Anglicka každé ráno telegram s nemenným textom: *Všetko v poriadku*. Mal tým na mysli, pochopiteľne, nástrahy noci. Bola to jediná správa, po ktorej sme doma skutočne túžili: bolo by príliš namáhavé pochybovať o tom, že Syn by počas tej dlhej neprítomnosti zvládol viac než svoju povinnosť, navyše občas spestrenú nejakým menším závideniahodným potešením. Anglických fabrík bolo zjavne veľa a zaslúžili si hlbšiu analýzu. Prestali sme ho čakať, keď on sa raz vráti.

No prvá prišla Mladá nevesta.

Tak sa ukáž, povedala Matka, rozžiarená, za konečne uprataným stolom.

Všetci sa na ňu zadívali.

Zaregistrovali náznak čohosi, čo by nevedeli definovať.

Vyslovil to Strýko, ktorý sa prebral z dlhého spánku, usadený v kresle – pohár šampanského plný až po okraj zvieral v prstoch.

Museli ste veľa tancovať, slečna, tam dolu u vás. To ma veľmi teší.

Potom si odpil hlt šampanského a znova zaspal.

Strýko bol vďačná postava v rodine, nenahraditeľná. Záhadná choroba, ktorou trpel ako jediný známy pacient, ho udržiavala v permanentnom spánku, vychádzal z neho, na kratučké okamihy, len na to, aby sa zúčastnil na konverzácii s presnosťou, na ktorú sme si všetci zvykli a pokladali sme ju za samozrejmosť, no evidentne to bolo čosi nelogické. Niečo v ňom bolo schopné zaznamenávať, a to i vo sne, akúkoľvek udalosť a každé slovo. Ba po vynorení z druhej strany často pôsobil takým jasnozrivým dojmom, alebo mal taký výnimočný pohľad na veci, že jeho prebudenia a následné vyhlásenia zneli priam veštecky, prorocky. Veľmi nás to upokojovalo, lebo sme vedeli, že môžeme kedykoľvek rátať s náhradnou myslou, odpočínutou do tej miery, že dokáže zázračne rozviazať akýkoľvek uzol, čo sa zadrhol pri rodinnom uvažovaní či v každodennom živote. Okrem toho nám nebol proti vôli ani údiv cudzích ľudí nad takýmito nezvyčajnými úchylkami, lebo tento detail pridával nášmu domu na atraktivnosti. Pri návrate k svojim rodinám si naši hostia často odnášali spomienku na legendárnu myseľ tohto muža, čo mohol aj v spánku vykonávať zložité gestá, z kto-